

цивільному праву, тобто споконвічного римському приватному праву, основними джерелами якого були закони і їх тлумачення. Зародженню цієї системи права посприяли розвиток економіки, зростання рабовласництва, зосередження в руках панівної верхівки рабовласницького класу торгового, лихварського капіталу і великої земельної власності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Котюк В.О. Основи держави і права: навчальний посібник 3-тє вид., доп. і перероб. К.: Атіка, 2001. 432 с.
2. Дихта Н.М. Категорія фідучія в Стародавньому Римі: Поняття та зміст fides та fiducia. Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць. 1997. Вип. 37. С. 164-171.
3. Макарчук В. С. Основи римського приватного права: навч. посіб. вид. 2-ге, допов. К. : Атіка ; Х. : Право, 2015. 256 с.
4. Задорожний Ю. А. Основи римського приватного права: курс лекцій. К.: Вид-во НАУ «НАУ-друк», 2009. 92 с
2. Хрестоматия по истории государства и права зарубежных стран: учебное пособие М: Проспект. Велби, 2008. 768 с.

Бондаренко Вікторія Сергіївна,
студентка 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: д.ю.н., професор Давидова І.В.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ РИМСЬКОГО ПРАВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

На даний момент українська юриспруденція, як і багато інших сфер (культура, освіта, наука тощо), адаптується до європейських норм. Регулярно проводяться нові законопроекти, що вносять модифікації в різні галузі правових норм. Європейська ж правова система, як і багато інших, сформувалася на основі античної правової системи. Саме тому українська (як європейська) юриспруденція має такі особливості:

1. демократія і свобода;
2. суперечності між певними видами норм (найчастіше – протиріччя між захистом інтересів окремої особистості та захистом інтересів держави);
3. розбіжності між чинним правом та природним правом.

Незважаючи на те, що ці питання були суперечними протягом всієї історії існування античної і європейської правових норм, вони є актуальними і в наш час. На жаль, на даний момент класичні норми римського права переосмислюються, і в процесі такого «переосмислення» значно

модифікуються, що категорично не влаштовує прихильників класицизму серед дослідників української юриспруденції. Яскравим прикладом того є визначення європейського права, до якого на даний момент рухається українська юриспруденція.

До вивчення цього питання свого часу зверталися такі вчені: В. Нерсисянц, А. Градовський, Р. Давид, Г. Берман, Б. Аннерс, В. Соловйов, А. Дембінські, Т. Гіаро, О. Харитонових та ін. Наприклад, Т. Гіаро називає сучасне європейське право «реінкарнацією» римського права, а деякі інші вчені – «другим народженням римського права».

Зараз європейське право в уявленні громадян невідривно пов'язане з чинним законодавством Європейського Союзу, однак я вважаю, опрацювавши роботи Віри Вовк, що поняття європейського права потрібно адаптувати до реалій українського життя й українського світогляду, при цьому базуючись не на сучасній дефініції цього терміну, а на античній, тобто враховуючи основоположні чинники формування цього терміну.

Римське право є основою для формування сучасних політичних систем саме завдяки своєму космополітичному характеру. Цицерон зміг систематизувати основні положення тогочасного права й створити так зване «право народів», яке стало основою для більшості правових систем світу, враховуючи й українську. В «Інституціях Гая» автор характеризує його як таке, що *«застосовується і захищається однаково у всіх народів і називається правом загальнонародним, яким користуються всі народи. Таким чином і римський народ користується частково своїм власним правом, частково правом, спільним для всіх людей»* [1, с. 17].

Основні положення римського права, реалізовані в сучасній українській юриспруденції:

1. принцип справедливості або принцип таліону (міра покарання рівнозначна злочину);
2. принцип переваги раціонального типу мислення над будь-яким іншим;
3. принцип індивідуалізму (безпосередньо в римському праві розглядався як «суверенітет приватної особи» [3];
4. принцип гуманізму (на даний момент питання в українській юриспруденції досить складне, оскільки багато хто противиться гуманістичному підходу, вважаючи його не ефективним);
5. принцип мультикультуралізму (врахування інтересів усіх культур та субкультур суспільства).

С. Петков, наприклад, стверджує, що проблеми сучасної української юриспруденції спричинені історичними факторами, оскільки проголошення та

водночас цинічне порушення положень демократії в радянській державі спричинило формування неправильного світогляду та неправильного сприйняття юридичних норм сучасними чиновниками, відхід від основних принципів римського класичного права, поширення бюрократії та корупції. Ми не можемо стверджувати, що таке, досить категоричне, твердження є правильним, оскільки сучасна юриспруденція формувалася під впливом не тільки історико-культурних умов, однак воно не позбавлене раціонального зерна.

На основах римського права базувалася Концепція «Про заходи щодо впровадження адміністративної реформи в Україні», однак вона впроваджувалася дуже повільно (для прикладу, правки вносилися протягом 10 років). Навіть термін «адміністрування» походить з античності та досить часто є синонімом до «управління». Донині такі питання, як суть та зміст дефініцій, пов'язаних з правопорушенням, та роль поліції в протидії проступкам, залишаються невизначеними.

На положеннях римського права також базуються основи приватного та публічного права в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрусак Т. Шлях до свободи (Михайло Драгоманов про права людини). Львів: Світ, 1998. 189 с.
2. Бойко І. Особливості впливу римського приватного права на розвиток цивільного законодавства в Україні. URL: https://law.knu.ua/images/stories/pro_ukrainske_pravo/Pro_Ukrainske_pravo_9.pdf
3. Вовк В. Римське право і сучасне європейське право. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/18371/02Vovk.pdf?sequence=1>
4. Єфіменко Л. Рецепція римського права як чинник українського нотаріату. URL: https://law.knu.ua/images/stories/pro_ukrainske_pravo/Pro_Ukrainske_pravo_9.pdf
5. Петков С. Римське право як основа для побудови сучасної ефективної публічно-правової моделі відносин між владою та громадянином: питання юридичної деліктології. Форум права, 2011. №1. С. 756-770.